

Avoim

Utinen kuuluu aihealueisiin

Julkisoikeus <<https://www.edilex.fi/aihealueet/Julkisoikeus/uutiset>>

29.7.2024 11.50

Vierashuoneessa OTT Seppo Koskinen ja FT Timo Pehrman: Osapuolten keskusteluyhteys on Ukrainan rauhan välttämätön edellytys

Rauhan saavuttaminen edellyttää Ukrainassa samanlaisten perusedellytysten olemassaoloa kuin muissakin riitatilanteissa. Rauhaa ei voida saada ilman, että osapuolet sitä haluavat. Vielä ei ole tällaista yhteistä halua olemassa. Ukrainan puolella on myös merkittävä määrä muita valtioita. Osapuolina ovat erityisesti Yhdysvallat, EU ja monet yksittäiset maat eikä niiden johto tällä hetkellä tue rauhan saavuttamista.

Rauhan saavuttaminen edellyttää osapuolten välistä neuvotteluyhteyttä. Neuvotteluyhteys tulee olla monella tasolla. Esimerkiksi valtionpäämiesten välistä tapaamista käytännössä lähes aina edeltävät riittävän perusteelliset alemman tasoiset neuvottelut. Neuvotteluyhteyden saamista voivat edistää tai haitata myös osapuolten ulkopuoliset tahot.

Sodan sovittelusta

Rauhan saavuttaminen Ukrainassa todennäköisesti edellyttää jossakin vaiheessa sovittelijaa. EU:n valtioista todennäköisin sovittelija on Ranska. Luonnollisin sovittelija olisi YK, joka on viimeisen 10 vuoden aikana kehittänyt juuri tätä toimintaansa merkittävästi. Myös Kiina, Intia ja Turkki ovat ilmoittaneet halunsa edistää rauhaa. EU-maista tähän ryhmään kuuluu Unkari.

Rauhan saavuttaminen edellyttää osapuolten todellisten tavoitteiden tietämistä. Jos uskotaan kullekin toiminnalle olevan jokin peruste, on helpompi puhua rauhan edellytyksistä. Luonnollisestikaan rauhan sovittelussa ei voida ottaa rauhan saamisen lähtökohdaksi ilmoitettuja tavoitteita sellaisenaan ja niiden perusteella tehtävää kompromissia.

Rauhan sovitteluun osallistuvilla tulee olla asiassa päätösvalta. Julkisuudessa sodasta päättäjät usein personoidaan. Todellisuudessa rauhasta sopiminen edellyttää tarkkaa selvitystyötä ja harkintaa siitä, mikä taho todellisesti päättää rauhasta ylimalkaan ja erityisesti kustakin rauhan osakysymyksestä.

Rauhan saavuttaminen edellyttää toimeenpanovaltaa saadun sopimuksen toteuttamiseen. Autoritäärisissä valtioissa valtion päämiehellä on yleensä jonkinlainen ote myös

toimeenpanovaltaan. Demokraattisemmissä valtioissa toimeenpanon järjestäminen on työläämpää. Ukrainan sodan osapuolista kumpikin on enemmän autoritäärinen valtio.

Rauhan aikaansaamisen yhteydessä puhutaan usein siitä, että tilanteen pitää olla kypsä tarpeeksi, jotta osapuolet voivat laskea rauhan haitat ja hyödyt. Silloin kun sotaa käydään, tällaista harkintaa on vaikea suorittaa. Pitkittyneessä tulitaukotilanteessa tämä voisi olla mahdollista. Pitkittyneen sodan yhteydessä rauhan saavuttamisen inhimillinen tarve näyttää vaikealta arvioida edes jollakin luotettavalla tavalla.

Ukrainan osalta ei syntyne tilannetta, jossa Ukraina ja sitä tukevat valtiot hyväksyisivät alueluovutuksia ja sitä kautta syntyneitä kansantasavaltoja. Ukrainan kansalaisista alueluovutukset hyväksyisi noin kolmasosa. Ukraina ja länsi eivät ole hyväksyneet Krimin miehitystä ja Krimin asema todennäköisesti estää sopimista alueluovutuksista. Taloudellisista pakotteista luopumistakaan ei ole näköpiirissä. Niitä ja lännen asetoimituksia ollaan sen sijaan koko ajan lisäämässä. Tilanne ei siis ole vielä kypsä rauhalle.

Vaikka rauhan saavuttamisen yleiset edellytykset olisivat olemassa, yleensä vähintään toinen osapuoli on mielestään kokenut monia vääryksiä joko ennen sotaa tai sen aikana. Rauhaa rakennettaessa silti on pyrittävä luomaan katse tulevaisuuteen. Menneisyyden vääryksien varsinainen käsittely tapahtuu myöhemmin. Sotarikosten mahdollisimman nopea käsittely sodan aikana ei yleensä helpota rauhanneuvotteluja vaan johtaa helposti molemminpuolisiin vastaaviin ”näytösoikeudenkäynteihin”.

Sotaan liittyy myös sodan varsinaisten osapuolten ulkopuolisten tahojen tavoitteita. Ukrainan sodan johdosta länsi pyrkii heikentämään Venäjän aseman sellaiseksi, että se ei koskaan enää pysty hyökkäyssotaan. Venäjän näkökulmasta tämä voi johtaa siihen, että se Ukrainassa taistelee olemassaolostaan. Tämä vaikeuttanee Venäjän halua sopia häpeällisestä rauhasta. Toisaalta tämä saattaa lisätä myös Ukrainan halua olla sopimatta rauhasta.

Jos varsinaista rauhaa ei aikaansaada, on mahdollista yrittää sopia tulitauosta. Ukrainassa on tällaisia jo ollut separatistialueilla huonolla menestyksellä.

Todennäköisesti Venäjän joukot pysyvät niillä Itä-Ukrainan alueilla, jotka sillä nyt ovat hallussaan. Nämä alueet ovat perinteisesti olleet vähintään osin venäjämielisiä. Ukraina vuorostaan lännen tuella pyrkii ne sieltä ajamaan pois, ja tätä vaihetta voi olla edessä vuosia, jopa vuosikymmeniä. Koska Ukraina jo soti osalla näistä alueista omia kansalaisiaan vastaan kahdeksan vuotta ennen Venäjän hyökkäystä, nyt sama asetelma jatkuu, jos rauhaa ei saada aikaan.

Huomioita Unkarin pääsihteerin rauhanmissiosta

Unkari sai EU:n puheenjohtajuuden maanantaina 1.7.2024, ja heti seuraavana päivänä Unkarin pääministeri Orban tapasi Ukrainan presidentin Volodymyr Zelenskyin Kiovassa. Tapaamisen yhteydessä Orban kehotti Ukrainaa suostumaan ripeästi aselepoon rauhanneuvotteluiden mahdollistamiseksi Venäjän kanssa. Orban tapasi Venäjän presidentin Vladimir Putinin perjantaina 5.7.2024 Moskovassa. Tämän jälkeen Orbanin ”rauhanmissio” on jatkunut Kiinassa ja USAssa.

EU:n ratkaisumalli on keskittynyt tähän saakka laajaan EU maiden kollektiiviseen Ukrainan puolustamiseen, jossa varsinaiset osapuolet eristetään toisistaan. Toiselle osapuolelle (Ukraina) annetaan sotilaallista apua ja toista osapuolta (Venäjä) ei kutsuta yhteisiin neuvotteluihin eikä tapaamisiin. Lisäksi kieltäydytään tapaamasta ja jopa keskustelemasta toisen osapuolen (Venäjä) kanssa.

Viktor Orbanin vierailusta erityisesti Moskovaan puhumaan rauhan mahdollisuuksista EU:n johto on suhtautunut vastustavasti ja tuomitsevasti.

Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel kertoi jo torstaina 4.7.2024

viestipalvelu X:ssä, että kiertävä puheenjohtajuus ei tuo valtuuksia toimia Venäjän kanssa EU:n puolesta. Samoin Suomen pääministeri Petteri Orpo sanoi samana päivänä X:ssä, ettei Unkarilla ole valtuuksia keskustella tai neuvotella Venäjän kanssa EU:n puolesta. Samaan ajattelumalliin yhtyi myöhemmin Suomen presidentti Akexander Stubb. Orban ei saanut Eurooppa-neuvostolta valtuutusta tapaamiselleen Putinin kanssa, kertoi myös EU:n ulkopoliittinen korkea edustaja Josep Borrell lausunnossaan.

Konfliktin ratkaisun tärkeänä peruseriaatteena pidetään sitä, että konfliktissa on kaksi varsinaista osapuolta, joita ovat tässä tapauksessa Ukraina ja Venäjä. Osapuolten määrä on ylikollektiivisen ajattelun takia kuitenkin lisääntynyt, mikä näin epäinhimillisessä konfliktissa on ymmärrettävää.

Syntyneessä konfliktissa presidentit Vladimir Putin ja Volodymyr Zelenskyi eivät keskustele keskenään. Myös monien maiden ylin johto, muun muassa Euroopan Unionin johto, ovat eri yhteyksissä ilmaisseet puhumishaluttomuutensa konfliktin toisen pääosapuolen Venäjän kanssa. Kukaan ei tällöin oikeasti tiedä, mitä Venäjän johto ajattelee.

EU- maiden päättävät elimet kieltäytyvät tapaamasta ja keskustelemasta Venäjän kanssa. Naton pääsihteeri Stoltenberg sanoi, että Venäjä ei ole tähän mennessä muuttanut merkittävästi kantaansa sotaan Ukrainassa, eikä sen vuoksi ole nähtävissä merkkejä siitä, että Putin olisi valmis neuvottelemaan rauhasta. Toisaalta presidentti Putin sanoi Moskovassa Kremlissä pidetyssä tiedotustilaisuudessa olevansa valmis keskustelemaan Venäjän Ukrainassa käymän sodan ”nyansseista”. Pääsihteeri Orban totesi puolestaan, että Unkarista tulee hiljalleen ainoa Euroopan valtio, joka puhuu ”kaikkien kanssa”.

Ulkoisten asiantuntijoiden näkemyksistä on vähitellen muodostunut kuvaus siitä, mitä Venäjällä mahdollisesti ajatellaan ja tavoitellaan. Puhumattomuuden takia tulkinnalliset pohdinnat ovat lisääntyneet ja ovat muodostuneet totuudeksi. Samalla konflikti eskaloituu, kun pääosapuolet eivät ole keskusteluyhteydessä. Eskaloituminen laajenee vähitellen lähes koko maailmaa koskettavaksi ja epätoivottavaksi.

Asian vaikeutta ei millään tavalla tule vähätellä. Mutta kontakti on se, mitä tulisi saada aikaan. Vaikka Viktor Orbanin ”byrokratiasietoinen” rauhanmissio on herättänyt runsaasti paheksuntaa, se on kuitenkin tasapuolinen ja sovittelun periaatteiden mukainen lähestymistapa rauhaan.

Vierashuonekirjoitukset eivät ole Edilex-toimituksen kannanottoja asioihin.

Edilex arvioitiin Julkaisufoorumi-luokituksen tasolle 1 [<https://www.edilex.fi/tiedotteet/2724>](https://www.edilex.fi/tiedotteet/2724)

Kirjoita Edilexiin [<http://lakitieto.edita.fi/kirjailijaksi-tai-kouluttajaksi/>](http://lakitieto.edita.fi/kirjailijaksi-tai-kouluttajaksi/)

- Mikäli Sinulla on ajankohtainen juridinen aihe josta haluaisit kirjoittaa artikkelin tai oikeustapauskommentin **Lakikirjastoon** [<https://www.edilex.fi/lakikirjasto>](https://www.edilex.fi/lakikirjasto) tai vaikkapa lyhyen kolumnin **Vierashuoneeseen** [<http://www.edilex.fi/uutiset/vierashuone>](http://www.edilex.fi/uutiset/vierashuone), ota yhteyttä **Edilex-toimitukseen**.
Lue lisää [<http://www.edilex.fi/kirjoita>](http://www.edilex.fi/kirjoita)

Juridiikan kirjat, koulutukset ja verkkopalvelut [<https://shop.edita.fi/lakitieto>](https://shop.edita.fi/lakitieto)

≥

Toimittaja: Jani Surakka, Edilex-toimitus (jani.surakka@edita.fi)